

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ OKUR- YAZARLIĞI BECERİLERİ İLE İNTERNET KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mustafa KAHYAOĞLU*

Anahtar Sözcükler:

Bilgi okuryazarlığı,
Fen Bilgisi
Öğretmenliği,
İnternet kullanımı

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı; fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesidir. Araştırma Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim fen bilgisi öğretmenliği programında öğrenim gören 62 bayan ve 52 erkek olmak üzere toplam 114 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler Polat (2005) tarafından geliştirilen "Bilgi okuryazarlığı beceri" ve Tavşancıl ve Keser (2000) tarafından geliştirilen "İnternet kullanıma yönelik tutum ölçeği" ile toplanılmıştır. Çalışma sonunda; ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile internet kullanımına yönelik tutumları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu ve bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımı yönelik tutumlarının yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Key words:

Information
Literacy,
Science
Education,
Use of
Internet

ABSTRACT

The main purpose of this study is to evaluation the relation between science teacher candidates' attitudes toward use of internet and information literacy skills. This study was conducted at education faculty of Siirt University with 114 science teacher candidates. 62 of them are female and 52 of them are male. Research data was collected with "information literacy skills scale" which has been developed by Polat (2005) and "Attitudes towards use of internet scale" which has been developed by Tavşancıl and Keser (2000). The result of the study has showed that there is positive correlation between science teacher candidates' information literacy skills and attitudes towards use of internet. Science teacher candidates are high information literacy skills and attitudes towards use of internet.

1. GİRİŞ

21. yüzyılın en temel taşlarından biri bilgidir. Bilgi dünya ekonomileri için yaşamsal önem taşıyan bir kaynak, teknolojik ve bilimsel gelişmeler için temel bir unsurdur. Günümüzde toplumlar bilgi ve teknolojideki hızlı

gelişmeler nedeniyle, bilgiyi ve teknolojiyi etkili biçimde kullanabilen bireylere gereksinim duymaktadırlar. Bilgi; yaratıcılık ve yenilik için önemli bir unsur, öğrenme ve düşünme için temel bir kaynak, daha bilgili bireyler oluşturmada bir anahtardır. Bireylerin akademik yaşamlarında, iş yaşamlarında, sosyo-ekonomik gelişmelerinde ve hatta günlük yaşamlarında daha iyi sonuçlar elde etmelerini sağlayan bir faktördür. Bu durum, bireylerde bilgi okuryazarlığı becerilerini beraberinde getirmektedir. Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2001) geleceğin başarılı bireylerini; bilgiye ulaşabilen, bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanabilen, problem çözebilen ve kendi kendine öğrenebilen bireyler olarak belirtmektedir. Polat (2005) bilgi çağında yetişen her öğrencinin öğrenmeyi öğrenebilen, hızla değişen bilgiye çeşitli kaynaklardan ulaşabilen, bu bilgiyi değerlendirebilen ve kullanma becerisine sahip bireyler olması gerektiğini belirtmektedir. Buna göre bilgi toplumunda bilgi okuryazarlığı oldukça önemlidir.

Snavely ve Cooper (1997) okur yazarlığı; coğrafya okuryazarlığı, tarım okuryazarlığı, ekonomi okuryazarlığı, tarih okuryazarlığı, siyaset okuryazarlığı, yasa (hukuk) okuryazarlığı, bilim okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı gibi farklı okuryazarlık kavramlarının kullanıldığını belirtmektedir. McCrank (1992) ise bilgi okuryazarlığını, tüm okuryazarlık türlerini kapsayan "şemsiye" bir terim olarak kabul edilmesini gerektiğini belirtmektedir (Akt. Aldemir A. 2009).

Bilgi okuryazarlığı kavramı Paul Zurkowski (1974) tarafından bir problemin çözümünde bilgi kaynaklarını kullanmak ve bilgiye erişim için gerekli olan teknik becerilere sahip olmak şeklinde belirtmektedir. Taylor (1979) bilgi okuryazarlığını, gerçek yaşamla ilgili problemleri çözebilmek için bilgiye ulaşma, değişik kaynaklardan bilgiye erişebilme, bilgilenmenin sürekliliğini sağlayabilme, bilginin ne zaman ve nasıl elde edileceğine ilişkin stratejiler belirleyebilmek olarak belirtmektedir. Hortin (1983) bilgi okuryazarlığını, bilgi miktarındaki artışın farkında olmak problem çözmede, karar vermede ve bilginin aktarılmasında, gereksinim duyulan bilgi ve belgelere erişimde makine destekli bir sistemin nasıl kullanılacağını bilmek şeklinde tanımlamaktadır. Tessmer (1985) bilgi okuryazarlığını, bireyin gereksinimleri doğrultusunda bilginin etkin bir biçimde elde edilmesi ve değerlendirilmesi becerisi olarak tanımlamaktadır. Kuhlthau (1987), bilgi okuryazarlığını, bilgiye duyulan gereksinimin fark edilmesinden başlayarak, bilgiye dayalı karar vermeye kadar olan aşamada, bilgisayar ve iletişim araçları tarafından sunulan bilginin yönetilmesi becerisi olarak tanımlamaktadır. Shapiro ve Huges (1996) sosyal açıdan ele aldığı bilgi okuryazarlığını, bilgisayar kullanmayı bilme, bilginin doğasını anlama, teknik araçları kullanma, bilginin sosyal, kültürel ve felsefi etkisini bilerek bilgiye erişme sürecini kapsayan liberal bir sanat olarak tanımlamaktadır. Lenox (1993), bilgi okuryazarlığını, kişinin değişik bilgi kaynaklarına erişme ve bilgiyi anlama becerisi olarak ifade ederken, bilgi okuryazarı olan kişiyi, bilmeyi arzu eden, soruları formüle edebilen, analitik düşünme becerilerine sahip olan, araştırma yöntemlerini belirleyebilen ve sonuçların

değerlendirilmesinde eleştirel olabilen kişi olarak tanımlamaktadır (akt Aldemir 2004).

Bireylerin bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanmasında hiç şüphesiz en önemli rol öğretmen ve eğitim kurumlarına düşmektedir. Eğitimli kişi, hem gündelik yaşamında hem de mesleki yaşamında karşılaştığı sorunları çözmeye gereksinim duyacağı yeterliliklere sahip kişidir. Bu düşünceden hareketle eğitim kurumları, mevcut bilgileri doğrudan aktarmak yerine, öğrenme sürecini sürekli kılabilecek beceriler, bir başka deyişle bilgi okuryazarlığı becerilerini öğrencilere kazandırılmasından sorumlu kurumlardır (Polat C., 2005).

Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2002) ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinde bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine yaptıkları çalışmada, öğrencilerin bilgisayar taramada, tarama stratejileri oluşturmada, bilgi iletiminde, alıntı yapma ve kaynakça hazırlarken künye düzeni oluşturma gibi konularda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bilgi okuryazarlığı becerilerinin uygulama ile pekiştirilmesi gerektiğini, müfredatın ve öğrencilerin sürekli değişen bilgi gereksinimlerinin ve bilgi okuryazarlığı alanındaki gelişmelerin yakından izlenmesi ve gerekli görülen değişikliklerin programa yansıtılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2002) öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algıları ile bilgi okuryazarlığı becerileri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu ve hem bilgisayar hem de bilgi okuryazarlığı alanlarında daha fazla bilgiye gereksinim duydukları belirtmişlerdir.

Aldemir (2004) öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada, verilen eğitim programının öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine olanak vermediğini belirtmiştir.

Polat (2005) yüksek lisans eğitimine devam eden öğrencilerin bilgi okuryazarlığı konusundaki zorlanma düzeyleri üzerine yaptıkları çalışmada; yüksek lisans öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmediğini belirtmiştir. Argon ve ark (2008) sınıf öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri üzerine yaptığı çalışmada; öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri buldukları sınıflara göre bilgi gereksinimlerini tanımlama, elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlama, bilgiyi güvenilirlik açısından değerlendirme, kaynakları birlikte kullanma, listeleme ve uygun teknolojiyi seçme arasında anlamlı farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir.

Günümüzde eğitimde beklenen en önemli görev demokratik, yaratıcı, üretici, eleştirel ve çok yönlü düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, problem çözebilen, insanlara saygılı ve düşüncelere hoşgörülü bilgi okuryazarı bireyler yetiştirmektir.

Bu nedenle, bu çalışmanın temel amacı, ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

İlköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının;

- Bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik tutumları nasıldır?
- Bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
- Bilgiye ulaşmak için en çok kullandıkları kaynaklar nelerdir?
- Bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyet ve bilgisayara sahip olma durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenliği programı öğretmen adayları, örneklemini ise aynı programda öğrenim gören 62 bayan ve 52 erkek olmak üzere toplam 114 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma grubunun temel özellikleri tablo-1’de verilmiştir.

Tablo-1. Araştırma grubunun temel özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Bayan	62	54,4
	Erkek	52	45,6
Bilgisayara sahip olma durumu	Evet	35	30,7
	Hayır	79	69,3

Araştırma grubunun %54,4’ü bayan, %45,6’sı erkek öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Bunların %30,7’sinin kendisine ait bir bilgisayarı bulunurken %69,3’ünün kendisine ait bir bilgisayarının bulunmadığı tespit edilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Bu çalışmada veriler, Polat (2005)’in “Bilgi okuryazarlığı beceri ölçeği” ve Tavşancıl ve Keser (2000)’in “İnternet kullanımına yönelik tutum ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Polat (2005) tarafından geliştirilen bilgi okuryazarlığı ölçeği 46 maddeden oluşup 1-5 arası puanlanan beşli likert tipi bir ölçektir. Buna göre “Çok zorlanıyorum (1), Zorlanıyorum (2), Kararsızım (3), Zorlanmıyorum (4) ve Hiç zorlanmıyorum (5)” şeklinde puanlama yapılmıştır. Tüm ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) .95 olarak belirlenmiştir. Bu ölçekten alabilecekleri en düşük puan 90 en yüksek puan ise 224 dür. Tavşancıl ve Keser (2000) tarafından geliştirilen internet kullanımına yönelik tutum ölçeği ise 31 maddeden oluşmuş olup 1-5 arası puanlanan likert tipi ölçektir. Tutum maddelerine verilecek cevaplar için değerlendirme “Tamamen katılıyorum (5), Katılıyorum(4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Hiç katılmıyorum (1)” şeklinde uygulanmıştır. Tüm ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) ,89 olarak

belirlenmiştir. Ölçeğin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için Kolmogorov-Smirnov Z testi uygulandığında $p > 0,05$ olarak tespit edilmiştir. Buna göre ölçekteki maddeler normal dağılım göstermektedir. Öğrencilerin bu ölçekten alabilecekleri en düşük puan 64, en yüksek puan ise 167'dür. Çalışmada puanlamalar SPSS 16.0 paket programında yüzde, aritmetik ortalama, Pearson Korrelasyon testi ve t-testi gibi istatistikî değerler değerlendirilerek yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Becerileri ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları

Tablo-2. Fen Bilgisi Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanımına yönelik tutum puanları

	N	Minimum	Maksimum	X	sd
Bilgi okuryazarlığı Becerileri		90,00	224,00	171,91	27,50
	114				
İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları		64,00	167,00	112,08	17,36

Yapılan çalışmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin aritmetik ortalamaları 171,91 olarak tespit edilmiştir. Buna göre fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı beceri ölçeğinden alabilecekleri en yüksek puan (224,00) ile karşılaştırıldığında bilgi okuryazarlığı beceri seviyelerinin yüksek olduğu görülmektedir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin yüksek olması oldukça olumludur. Bilgi okuryazarlığı becerileri; bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerileri olarak tanımlanmaktadır. Bilgi okuryazarı bireyler bilgiye gereksinim duyduğunda bunu hissedebilen ve gereksinim duyduğu bilgiye ulaşabilen, değerlendirebilen ve etkili olarak kullanabilen öğrenmeyi öğrenme becerisine sahip bireylerdir. Bilgiye nasıl ulaşacaklarını, bilgiyi nasıl düzenleyeceklerini ve bilgiyi nasıl kullanacaklarını bilirler. Geleceğin öğrencilerini yetiştirecek olan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin yüksek olması ve eğitim fakültelerinin bu yönde mezun vermeleri önemlidir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumlarının aritmetik ortalamaları 112,08 olarak tespit edilmiştir.

Bu sonuç fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutum ölçeğinden alabilecekleri en yüksek puan (167) ile karşılaştırıldığında internet kullanımına yönelik tutumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının %69,3'ünün kendine ait bir bilgisayarlarının olmamasına rağmen internet kullanmaya yönelik tutumlarının yüksek olması fen bilgisi öğretmen adaylarının gündelik yaşamlarında internette sık sık kullanmalarından kaynaklanabilir. Bu durum

aynı zamanda teknolojik gelişmeleri yakından takip ettiklerini de göstermektedir.

3.2. Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı İle İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

Tablo-3. Fen Bilgisi Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişki

	n	r	p
Bilgi okuryazarlığı becerileri	114	,67	,114
İnternet kullanımına yönelik tutumları			

Tablo-3 incelendiğinde, fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkinin r(,67) pozitif doğrusal bir ilişkinin (korelasyon) olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgiye Ulaşmak İçin En Çok Kullandıkları Kaynaklar

Tablo-4. Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgiye ulaşmak için en çok kullanmayı tercih ettikleri kaynaklar

Kaynak	n	%
Kütüphane	10	8,8
İnternet	91	79,8
Uzman görüşü	1	0,9
Arkadaş	6	5,3
Diğer	6	5,3
Toplam	114	

Fen bilgisi öğretmen adaylarının %79,8'i bilgiye ulaşmak için interneti, %8,8'i kütüphaneyi, %5,3'ü arkadaşlarını, % 0,9'u uzman görüşünü ve %5,3'ü diğer kaynakları kullanmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Buna göre fen bilgisi öğretmen adayları bilgiye ulaşmak için en fazla interneti kullandıkları görülmektedir.

3.4. Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Becerileri ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyete göre incelendiğinde; fen bilgisi öğretmenliği programındaki erkek öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin aritmetik ortalamaları 171,08 bayan öğretmen adaylarının ise 172,61 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bayan ve erkek öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin hemen hemen aynı düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo-5. Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile cinsiyete ilişkin T testi sonuçları

		n	X	ss	t	p
Cinsiyet	Bayan	62	172,61	28,66	,296	,768*
	Erkek	52	171,08	26,29		

* $p > 0,05$

Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan t-testi sonucunda, fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri istatistiksel olarak cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. ($t = ,296$; $p > 0,05$).

Tablo-6. Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutum ile cinsiyete ilişkin T testi sonuçları

		n	X	ss	t	p
Cinsiyet	Bayan	62	114,70	17,70	1,78	,078*
	Erkek	52	108,95	16,57		

* $p > 0,05$

Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları incelendiğinde; bayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarının 114,70, erkek öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarının ise 108,95 olduğu görülmektedir. Buna göre bayan öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan t-testin sonucunda ise fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları istatistiksel olarak cinsiyete göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. ($t = 1,78$; $p > 0,05$).

3.5. Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Becerileri ve İnternet Kullanımına Yönelik Tutumlarının Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanıma yönelik tutumları öğretmen adaylarının kendilerine ait bir bilgisayara sahip olma durumlarına göre incelendiğinde, elde edilen bulgular tablo-7 ve 8'de gösterilmektedir.

Tablo-7. Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile bilgisayara sahip olma durumuna ilişkin bağımsız gruplar T testi sonuçları

		n	X	ss	t	p
Bilgisayara	Var	35	176,23	25,49	1,11	,267*

sahip olma durumu	Yok	79	170,00	28,29
--------------------------	-----	----	--------	-------

* $p > 0,05$

Tablo-7 incelendiğinde, bilgisayara sahip olan Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri aritmetik ortalamaları 176,23 bilgisayara sahip olmayan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri aritmetik ortalamaları 170,00 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bilgisayarı olan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri bilgisayarı olmayan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinden daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri bilgisayara sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan t-testi sonucunda, fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri istatistiksel olarak bilgisayara sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. ($t = 1,11$; $p > 0,05$).

Tablo-8. Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları ile bilgisayara sahip olma durumuna ilişkin T testi sonuçları

		n	X	ss	t	p
Bilgisayara sahip olma durumu	Var	35	115,09	16,12	1,23	,220*
	Yok	79	110,74	17,82		

* $p > 0,05$

Tablo-8 incelendiğinde, bilgisayara sahip olan Fen bilgisi öğretmen adaylarının internete yönelik tutumlarının aritmetik ortalamaları 115,09 bilgisayara sahip olmayan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri aritmetik ortalamaları 110,74 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bilgisayara sahip olan öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları bilgisayara sahip olmayan öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumları bilgisayara sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan t-testi sonucunda, fen bilgisi öğretmen adaylarının internet kullanımına yönelik tutumlarında istatistiksel olarak bilgisayara sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. ($t = 1,23$; $p > 0,05$).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışma sonucunda; fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanımına yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Demiralay (2008)

Türkiye'deki öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri üzerine yaptığı araştırmada, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin yüksek seviyede olduğunu belirtmiştir. Yine Korkut ve Akkoyunlu (2008) yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz-yeterliliklerinin yüksek seviyede olduğunu belirtmişlerdir. Koçak Usluer (2006) hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin bilgi okuryazarlığının yüksek seviyede olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte Keskinlik ve ark (2006) sınıf öğretmenlerinin bilgi okuryazarlığı becerilerinin orta seviyede olduğunu belirtmişlerdir. Güven ve Erişti (2009) yüksek lisans öğrenimi gören öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin yeterli seviyede olduğunu belirtmişlerdir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif ($r=,67$) doğrusal bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Akkoyunlu ve Yılmaz (2003) yaptıkları çalışmada; öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin orta seviyede olduğunu, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri arttıkça internet kullanım sıklığının arttığını belirtmişlerdir. Korkut ve Akkoyunlu (2008), yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile bilgisayar okuryazarlığı öz-yeterlilikleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu belirtmişlerdir. Kaya ve Durmuş (2008) Fen Bilgisi, Sınıf ve Türkçe öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ile araştırma yaparken internet kullanma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmişlerdir. Demiralay ve Karadeniz (2010) öğretmen adaylarının bilgi iletişim teknolojilerini sıklıkla kullandıkları ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterliliklerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığının bilgisayar ve interneti kullanma deneyimlerine, beceri düzeylerine, kullanma sıklıklarına, bilgisayara erişim koşullarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirtmişlerdir.

Akkoyunlu (2001) ilköğretim öğretmenleri üzerine yaptığı çalışmada; ilköğretim öğretmenlerin %35'inin interneti kullandığını belirtirken, %65'inin kullanmadığı, internet kullanmama nedenleri arasında internette kullanmayı bilmeme, internette ulaşma güçlü, ihtiyaç duymaması ve ilgisini geçmemesi gibi nedenlerin olduğunu belirtmiştir.

Yapılan çalışmada; Fen bilgisi öğretmen adaylarını büyük bir çoğunluğunun (%79,8), bilgiye ulaşmak için interneti kullandıkları, diğer bilgi kaynaklarını (kütüphane, uzman görüşü vb.) ise daha az oranda kullandıkları tespit edilmiştir.

Akkoyunlu ve Yılmaz (2005) öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin orta seviyede olduğunu, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri arttıkça internet kullanım sıklığının arttığını belirtmişlerdir. Atav ve ark (2006) öğretmen adaylarının internet kullanım amaçlarını ele alan araştırmalarında; öğretmen adaylarının %86,9'u gündelik yaşamlarında interneti kullandığını ve bunların %51,5'nin interneti araştırma ve ödev yapma amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyet ve bilgisayara sahip olma durumlarına göre karşılaştırıldığında; fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyete ve bilgisayara sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Günümüzde eğitimin amacı; yaşam boyu öğrenmeye hazır, öğrenmeyi öğrenmiş, bilgi okuryazarı bireyler yetiştirmektir. Yaşam boyu öğrenmenin amaç olduğu bir yerde bilgi okuryazarlığı bir araçtır. Bilgi okuryazarlığı yaşam boyu öğrenmeye temel teşkil etmektedir. Bilgi okuryazarlığı becerilerinde de internet kullanımının oldukça önemli bir yeri vardır. Bu nedenle geleceği emanet edeceğimiz öğrenci ve onları eğiten öğretmenlerin bu konularda hazırlanmaları gerekmektedir. Bunun için öğretmen yetiştiren kurumların öğretmenlik programlarına bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirici dersler konulmalı, öğretim elemanları derslerinde bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımını artırıcı uygulamalara (deneyimin öz-yeterlik üzerindeki etkisi bilinmektedir) daha fazla yer vermeli, öğretmen adaylarının internette ulaşımın olanakları kolaylaştırılmalı, öğretmen adaylarına eğitim yaşamları boyunca verilen araştırma ödevleri ve projeler buna göre planlanmalı, bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik ilgi artırıcı seminerler, konferanslar, tanıtımlar yapılarak öğretmen adaylarının ilgisi artırılmalıdır. Gerekirse üniversite ve fakültelerde bu konularla ilgili topluluklar ve birimler kurulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aldemir A.** Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Ankara (2004).
- Aldemir A.** Bilgiye Erişimde Yeni Yaklaşım: Bilgi Okuryazarlığı. 15 Mayıs 2009 tarihinde <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak03/u03-29.pdf> adresinden alınmıştır.
- Akkoyunlu B.** (2001). Öğretmenlerin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma. *Journal of Qafqaz University*. 8: 55-66.
- Akkoyunlu B., Kurbanoğlu S.** (2003). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Bilgisayar Öz-Yeterlilik Algıları Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24:1-10.
- Akkoyunlu, B., Yılmaz, E.** (2005). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyleri ile internet kullanım sıklıkları ve internet kullanım amaçları. *Eğitim Araştırmaları*, 19, 1-14.
- Argon T., Öztürk Ç., Kılıçaslan H.** (2008). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Bilgi Okur-Yazarlığı Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8 (2): 13-22.
- Atav, E. , Akkoyunlu, B., Sağlam, N.** (2006). Öğretmen adaylarının internete erişim olanakları ve kullanım amaçları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 37-44.
- Bawden, D.** (2001) Information and Digital Literacies; a review of Concepts. *Journal of Documentation*, LVII, 2: 218-259.
- Demiralay, R.** Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanımları Açısından Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlilik Algılarının Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2008.

- Demiralay, R. Karadeniz Ş.** (2010). Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımının İlköğretim Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Öz-yeterlilik Algılarına Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*. 10 (2). 819-851.
- Güven M., Erişti B.** (2009). Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerindeki Zorlanma Düzeyleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama* 8 (15) 1-22.
- Kaya S., Durmuş A.** (2008). Öğretmen Adaylarının Bilgi okuryazarlığı ve Araştırma Yaparken İnternet Kullanma Düzeyleri. II.Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu. Ege Üniversitesi. İzmir
- KeskinKılıç S.B., KeskinKılıç G., Aldemir A.** (2006). Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi Okuryazarlığı İle Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişki. XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Tokat.
- Koçak Usluel Y.** (2006) Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlığı Öz-yeterliliklerinin Karşılaştırılması. *Eurasian Journal of Educational Research*. 22, 233-243.
- Korkut E., Akkoyunlu B.** (2008). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Bilgi ve Bilgisayar Okuryazarlık Öz-yeterlilikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34: 178-188.
- Kurbanoğlu S., Akkoyunlu B.** (2002) Bilgi Okuryazarlığı: Bir İlköğretim Okulunda Yürütülen Uygulama Çalışması. *Türk Kütüphaneciliği* 16 (1) 20-40.
- Polat C.** (2004). Üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerindeki zorlanma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(4) 408 – 431.
- Polat, C.** (2005). Üniversitelerde Kütüphane Merkezli Bilgi Okuryazarlığı Programlarının Geliştirilmesi: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi Ankara
- Polat, C.** (2005). *Bilgi Okuryazarlığı ve Üniversiteler*. Türk Kütüphaneciler Derneği, 261-277.
- Snavely L., Cooper N.** The Information Literacy Debate. *The Journal of Academic Librarianship*, XXIII, sayı 1, 1997: 9-13.
- Tessmer, M., Fink, D., Woo, C.** (1985). Applications of instructional design to library instruction. *Colorado Libraries*, 11, 28-31.
- Zurkowski, P. G.** (1974). The Information Service Environment Relationships and Priorities. Related Paper No:5. Washington: National Commission on Libraries and Information Services.

YAZAR HAKKINDA BİLGİ

Yrd.Doç.Dr. Mustafa KAHYAOĞLU, 10 Şubat 1974 Eskişehir doğumlu, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde görev yapmaktadır. Fen ve teknoloji öğretimi, çevre eğitimi, öğrenme, duyuşsal alan özellikleri (tutum, öz-yeterlilik), eğitimde yeni yönelimler başlıca ilgi alanları arasında yer almaktadır.

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü,
56100, Siirt TÜRKİYE
mustafa.kahyaoglu56@gmail.com

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Günümüzde eğitimden beklenen en büyük görev, demokratik, yaratıcı, eleştirel ve çok yönlü düşünebilen, öğrenmeyi öğrenebilen, problem çözebilen, iletişim kurma becerisine sahip, teknolojik gelişmeleri takip eden ve gündelik yaşamında kullanabilen, bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip, insanlara saygılı ve hoşgörülü bireyler yetiştirmektir. Türkiye’de bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına ilişkin araştırmaların sayılarında son yıllarda artış olmakla birlikte aralarındaki ilişkinin değerlendirilmesi üzerine sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle bu araştırmada ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak ve ayrıca öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik tutumlarının cinsiyet ve bilgisayara sahip olma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir.

Araştırma Siirt üniversitesi Eğitim fakültesi ilköğretim fen bilgisi öğretmenliği programında öğrenim gören 114 öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 52 erkek 62 bayandır. Araştırmada veriler Polat (2005)’in “Bilgi okuryazarlığı beceri ölçeği” ve Tavşancıl ve Keser (2000)’in “İnternet kullanımına yönelik tutum ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Çalışmada puanlamalar SPSS 16.0 paket programında yüzde, aritmetik ortalama, Pearson Korrelasyon testi ve t-testi gibi istatistikî değerler değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda, fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin aritmetik ortalamaları 171,91, internet kullanımına yönelik tutumlarının aritmetik ortalaması 112,08 olarak tespit edilmiştir. Buna göre; fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanımına yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif ($r=,67$) yönde doğrusal bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyet ve bilgisayara sahip olma durumlarına göre karşılaştırıldığında; fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanımına yönelik tutumları cinsiyete ve bilgisayara sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Günümüzdeki eğitim sisteminde bilgi okuryazarlığı becerileri ve internet kullanımına yönelik tutumların oldukça önemli bir yeri vardır. Bu nedenle geleceği emanet edeceğimiz öğrenci ve onları eğiten öğretmenlerin bu konularda hazırlanmaları gerekmektedir. Bunun için öğretmen yetiştiren kurumların öğretmenlik programlarına bilgi okuryazarlığı becerilerini

geliştirici dersler konulmalı, öğretim elemanları derslerinde bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımını arttırıcı uygulamalara (deneyimin öz-yeterlik üzerindeki etkisi bilinmektedir) daha fazla yer vermeli, öğretmen adaylarının internette ulaşımın olanakları kolaylaştırılmalı, öğretmen adaylarına eğitim yaşamları boyunca verilen araştırma ödevleri ve projeler buna göre planlanmalı, bilgi okuryazarlığı ve internet kullanımına yönelik ilgi arttırıcı seminerler, konferanslar, tanıtımlar yapılarak öğretmen adaylarının ilgisi artırılmalıdır. Gerekirse üniversite ve fakültelerde bu konularla ilgili topluluklar ve birimler kurulmalıdır.